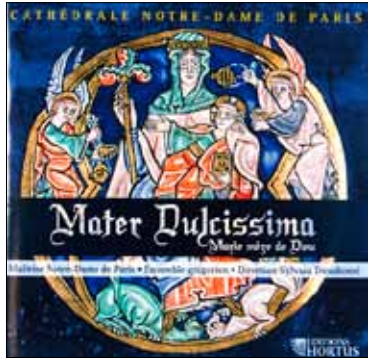

CD RELIGIEUS

Gregoriaans ontstoft
Notre-Dame de Paris

Gregoriaans raakt weer 'in de mode'. Een deel van die hernieuwde belangstelling is wellicht tijdelijk, maar er bestaan ook goede, eerlijke redenen om te blijven genieten van de oude, traditieuze muziek van de Kerk. Die nieuwe blik op ons verleden maakten we in andere takken van de kunst ook al mee. Zo kent het ballet vandaag een grote bloei en spelen duizenden musici barokmuziek op historische instrumenten. Nochtans was ballet in de jaren 1960 helemaal 'uit'. Ook voor de componisten van vóór Mozart en Haydn was er nauwelijks belangstelling. Veertig jaar later is de situatie volstrekt gekeerd, omdat jonge mensen het stof wegbliezen van de uitgeleefde 'verpakking' en met nieuwe ogen de intrinsieke kwaliteiten willen zien evenals het nieuwe dat ermee kan worden aangevangen. Wat het gregoriaans betreft: te vaak bleven we hangen bij wat in onze jeugd was de norm. Velen herinneren zich de kosters met krakende stem vanaf het doksaal en celebranten die elk Latijns

woord met een nutteloze, maar wellicht vroom geachte 'e' verlengden. *Dominus vobiscum*, terwijl het allemaal veel puurder kan.

Dat merken we eens te meer op deze prachtige cd van de zangers van de Notre-Dame de Paris. Zij brengen een prachtig programma met heel expressieve gezangen over en tot Maria. Een verhaal dat aanvangt met een lofprijzing en een gebed tot de Maagd der Maagden en Koningin van de Wereld. Dit prachtige *Praeconi Virginia laudum* is een van de zeldzame gezangen dat niet bij een welbepaald Mariafeest hoort. Het is een vrije compositie die een processie binnen het kerkgebouw moest begeleiden en in Limoges al opgetekend werd in een dertiende-eeuws handschrift. De meeste andere liederen horen dus wel bij een feest van de Moeder Gods en er zitten er prachtige bij. Sommige zijn ondanks hun eerbiedwaardige ouderdom al tweestemmig, zoals het Parijse *Alleluia Assumpta est Maria* (uit de tijd van Magister Leoninus en Perrotin). Ongelooflijk mooi en transparant. De cd sluit af met een eenvoudig *Salve Regina* — naar goede gewoonte, want aldus eindigt de liturgie van het getijdengebed ook steeds weer. Het is een avondgebed dat de hele Kerk telkens weer opdraagt aan de Lieve Moeder, de *Mater Dulcissima*. (JC)

Mater Dulcissima. Marie Mère de Dieu, door de Maîtrise Notre-Dame de Paris onder leiding van Sylvain Dieudonné, éditions Hortus (distributie Laval), Hortus 041, 22,40 euro.

CD HEDENDAAGS

Orgelmis
David Briggs

De Britse organist David Briggs was enkele jaren verbonden aan de kathedraal van Gloucester en treedt nu overal ter wereld op. De voorbije zomer was hij te gast in Antwerpen. Briggs is echter veel meer dan een fantastische uitvoerder van wie het repertoire volle vijf eeuwen overspant. Hij improviseerde filmmuziek bij oorspronkelijk 'zwijgende' films zoals *Nosferatu*, *Jeanne d'Arc* en *Metropolis*. Zijn creatieve werk verkent intussen nieuwe horizonten. Het begon met orgeltranscripties van grote orkestrysymfonieën (van Schubert tot Ravel) en evolueerde naar het componeren van groot-schalige oratoria, liederencycli en een requiem.

In juli 2009 nam het koor van Trinity College (Cambridge) een *Messe pour Notre Dame* uit 2002 op. Schitterende koormuziek, tussen dewelke Briggs nog een viertal knappe orgel improvisaties plaatst: *introitus*, *offertorium*, *élévation* en ten slotte de *sortie*. Hij speelt ze trouwens zelf, waardoor hij ook zijn improvisatorisch talent laat bewonderen. Meer nog, hij gaat van delicate rust en verstilling naadloos over naar alles overweldigende krachtpatserij. Veel organisten zouden zich hier meteen in de prak rijden, maar Briggs houdt alles netjes onder controle en de finesse van de zangers uit Cambridge draagt bij tot het juiste evenwicht.

Klinkt de mis inderdaad nogal internationaal, dan baadt het laatste deel van de cd met daarin een liturgische 'dienst' in een typisch anglicaanse sfeer. Dat is echter zeker ook het werk van de fantastische koordirigent Stephen Layton, in combinatie met de componist aan het orgel. (JC)

David Briggs, Mass for Notre Dame, wereldpremière, door The Choir of Trinity College Cambridge onder leiding van Stephen Layton en met David Briggs (orgel), hypérion (distributie Laval), CDA67808, 22,40 euro.

BOEK NON-FICTIE

Een Antwerpse Amerikaan
Tom Vandyck

Toen journalist Tom Vandyck in 2004 aankondigde dat hij met zijn Amerikaanse vrouw Jennifer naar de Verenigde Staten zou verhuizen, waren familie en vrienden niet weinig verbaasd. Vandyck begrijpt dat. „Ik ben een hardcore-Antwerpenaar, zo'n type dat denkt dat binnen de Leien alles te vinden is wat een mens nodig heeft om gelukkig te zijn en dat je bijgevolg zo weinig mogelijk buiten de Leien moet

komen.” Een enorme verhuizing en een berg paperassen later ruilt Vandyck de stad aan de Schelde echter werkelijk voor Boston, in het noorden van de Amerikaanse Oostkust.

In *Amerika* zoals het is beschrijft hij hoe zijn leven prompt een ontdekkingsreis werd. Als correspondent voor *De Morgen* en *Humo* woont hij de Superbowl bij, de belangrijkste American-Footballwedstrijd van het jaar, en ziet hij Barack Obama in 2007, vroeg in de aanloop naar zijn aanstelling in 2009, een toespraak geven in een rusthuis. Ook privé leert Vandyck het land kennen, van de omslachtige procedures bij de apotheker tot de problemen bij het vinden van kinderopvang.

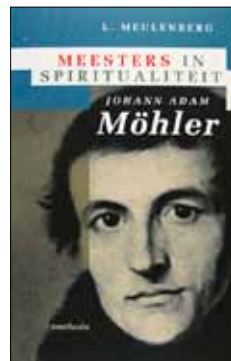
Vandyck vertrekt vanuit zijn persoonlijke ervaringen, maar vermengt die met onderhoudende anekdotes en beknopte historische schetsen. In veertien hoofdstukken heeft hij het enerzijds over aspecten van het Amerikaanse leven: de geschiedenis van de grote hamburgerketens, het belang van sport. Anderzijds geeft hij een concreet beeld van grote

ontwikkelingen zoals de opkomst van de Tea Party en de vastgoedcrisis.

Heel wat passages, onder meer over de gezondheidszorg, lees je als Europeaan hoofdschuddend. Al is vergelijken soms ook vermakelijk. Amerikaanse feestjes blijken niet hetzelfde als Belgische. De eerste keer slaat Vandyck een ruime voorraad drank in, maar als rond elf uur de eerste gasten vertrekken, volgt iedereen. „Als dat je in België zou overkomen, zou je denken dat je iets verkeerd gedaan had. Hier doen ze dat simpelweg omdat ze je niet te veel ten laste willen zijn.” (JVH)

Tom Vandyck, *Amerika zoals het is. De gespleten geschiedenis van mijn tweede land*, Uitgeverij Vrijdag, Antwerpen, 2011, 414 blz., 24,90 euro, ISBN 978 94 600 1048 4.

BOEK KERKGESCHIEDENIS

Johann Adam Möller
Leo Meulenberg

De Duitser Johann Adam Möhler (1796-1838) was, ondanks het feit dat hij amper 42 werd, een van de belangrijkste

theologen van de negentiende eeuw. Hij is een van de hoofdfiguren van de zogeheten Tübinger Schule, genoemd naar de Zuid-Duitse universiteitsstad Tübingen, die de historisch-kritische methode in de theologie introduceerde. Tegelijk bleef deze strekking wijzen op de geschiedenis tussen God en mens evenals op de reddende kracht van die relatie en waarschuwde ze voor vervlakking van de religie.

In de reeks *Meesters in de spiritualiteit* van Averbode presenteert Leo Meulenberg, oud-hoogleraar in Nijmegen, deze bij ons amper gekende figuur. Hij wijst vooral op de betekenis van Möhler voor de oecumene. Door zijn wetenschappelijke geschriften toonde de man immers aan dat er in de geschiedenis van de Kerk oorspronkelijk een rijke veelzijdigheid leefde.

Zijn ideaal was om de fundamentele breuk tussen katholieken en protestanten te herstellen. Tegenstellingen en meningsverschillen binnen de Kerk zijn heilzaam, zo hield hij voor, maar tegenspraak moet vermeden worden. „Die ontstaat wanneer een zelfzuchtige houding de intieme gemeenschap uit het oog verliest, wanneer ideologie haar intrede doet, wanneer de organische eenheid wordt ontworicht.” (EDS)

Leo Meulenberg, *Johann Adam Möhler*, Altiora, Averbode, 2011, 87 blz., 15 euro, ISBN 978 90 3173 385 9.

BOEK SPIRITUALITEIT

Een andere weg
Roger Lenaers

Jezuïet Roger Lenaers, 85 inmiddels en pastoor in een bergdorp in Tirol, schreef de voorbije jaren enkele tegendraadse pleidooien voor een nieuw verstaan van de geloofsleer. In *De droom van Nebukadnezar* (2000) en *Al is er geen God-in-den-hoge* (2009) deconstrueerde hij het oude godsbeeld, dat hij bestempelt als 'heteronoom', dat wil zeggen louter vanuit zichzelf te verklaren. Hij stelt vast dat veel van de traditionele kerkelijke leer voor de moderne mens niet enkel onaanvaardbaar is geworden, maar ook voltrekt onverstaanbaar.

Nieuw is dat niet. Reeds in de jaren 1960 vestigde de anglicaanse Bijbelwetenschapper John Robinson faam met zijn boek *Honest to God* waarin werd gebroken met het idee van God als een opperwezen. Velen, zoals de protestantse hoogleraar Harry Kuitert, deden dat nadien op hun beurt.

In dit boek wil Lenaers op zoek gaan naar een nieuw godsbeeld dat toch volledig in eenklank blijft met de christelijke traditie. God is alles in alles en in allen. De mens is geen ziel in een lichaam, maar een vonk van Gods zelfuitdrukking. „We bestaan naar de mate van zijn aanwezigheid in onze diepte, dus naar de mate van onze liefde.” Voor de kenners is dit duidelijk een heel mystiek godsverstaan.

Kan een christen het zich echter veroorloven te breken met de leer van de concilies, zoals die door haast alle Kerken en kerkgemeenschappen wordt beleden en met een vijftien eeuwen oud geloofsleer? Beland je dan niet buiten de christelijke traditie?

Lenaers geeft zelf een antwoord op die vraag: „De autoriteit van de vier (eerste) concilies als belangrijkste getuigen van theologische inzichten van die tijd blijft onaangevochten. Maar de princi-

piële vraag blijft: is iets blijvende christelijke boodschap, omdat de daar toen verzamelde bisschoppen vonden dat het dit is?” Volgens de auteur tast zijn relativisering de absolute toewending tot de reddende God. Volgens Lenaers kan die oriëntering slechts in de taal van de eigen cultuur gebeuren en spreekt onze cultuur een heel andere taal dan de 'tweewereldencultuur' van het verleden. De pater eindigt met een herschrijving van het aloude credo, de geloofsbelijdenis van de Kerk. Opmerkelijk genoeg blijft daarbij het geloof in de drie-eenheid rechttop. Wellicht zullen heel wat christenen in Vlaanderen zich herkennen in die nieuwe versie, maar een aantal dan weer volstrekt niet. (EDS)

Roger Lenaers, *Op verkenning in een nieuw land*, Pelckmans, Kapellen, 2011, 175 blz., 17,50 euro, ISBN 978 90 289 6342 9.